

Ochrana zdravia v Európe: Naša vízia do budúcnosti

Ciele a stratégia ECDC na roky 2007 – 2013

Fotografie

Všetky fotografie (c) ECDC, okrem:

Titulnej stránky © stockbyte; p 2; © CDC. Courtesy of Cynthia Goldsmith;

Jacqueline Katz; Sherif R. Zaki

strany 4 © stockxpert.com

strany 5 © World Lung Foundation

strany 8, ľavej © US National Museum of Health and Medicine

strany 9 © CDC

strany 14, pravej © istockphoto.com

strany 16, ľavej © Photodisc

strany 16, pravej © CDC. Courtesy of Dr Edwin P Ewing, Jr

© Európske centrum prevencie a boja proti infekčným chorobám, 2009.

ISBN 978-92-9193-128-6

doi:10.2900/20096

Reprodukcia je povolená pod podmienkou uvedenia zdroja.

Všetky fotografie v tejto publikácii podliehajú autorským právam a ich použitie na účely

iné ako je táto publikácia nie je povolené

bez výslovného súhlasu majiteľa autorských práv.

Dôležité upozornenie:

Tento dokument slúži len na informačné účely. V dokumente *Ochrana zdravia v Európe: Naša vízia do budúcnosti* sú spôsobom zrozumiteľným širokej verejnosti zhrnuté hlavné body *Strategického viacročného programu ECDC na roky 2007 – 2013*. Aj keď sme sa snažili zohľadniť zmysel pôvodného dokumentu, niektoré dôležité významové rozdiely sa mohli pri príprave súhrnu stratiť. Čitatelia, ktorí majú záujem o úradnú správu o stratégii a cieľoch ECDC, si môžu prečítať úplné znenie *Strategického viacročného programu na roky 2007 – 2013*. Tento je k dispozícii online na adrese:

www.ecdc.europa.eu

Ochrana zdravia v Európe: Naša vízia do budúcnosti

Ciele a stratégia ECDC na roky 2007 – 2013

Obsah

Predslov – činnosť EÚ v boji proti infekčným chorobám.....	3
Úvod	4
Hrozby infekčných chorôb	5
Faktory ovplyvňujúce riziko infekčných chorôb v dnešnej EÚ	6
Ciele a opatrenia – Strategický plán ECDC na roky 2007 – 2013	8
Skupina 1: Budovanie poznatkov.....	10
Skupina 2: Posilňovanie funkcií verejného zdravotníctva	12
Skupina 3: Rozvoj a udržiavanie partnerstiev	15
Záver	16

Našou víziou je Európska únia, v ktorej všetci občania sú chránení pred infekčnými chorobami tak, ako to najnovšie opatrenia v oblasti prevencie a kontroly umožňujú.

Szuzanna Jakab, riaditeľka ECDC

Predslov – činnosť EÚ v boji proti infekčným chorobám

Svet nebol nikdy tak veľmi vzájomne prepojený ako dnes. Každodenne prechádzajú hranicami milióny osôb a tony tovaru. Počas priemernej noci sú vo väčšom hoteli v európskom meste ubytovaní hostia z minimálne 12 krajín. Ako vidno na príklade choroby SARS v roku 2003, infekčné choroby dokážu na celom svete prepuknúť rýchlosťou, akú sme doteraz ešte nezažili.

Dobrou správou je, že v 21. storočí sú k dispozícii lepšie nástroje na zisťovanie a prevenciu výskytu chorôb ako kedykoľvek predtým. Našou úlohou je zabezpečiť, aby sme tieto nástroje využívali účinne. Európske centrum prevencie a boja proti infekčným chorobám (ECDC) bolo založené v roku 2005, aby pomáhalo Európskej únii (EÚ) a jej členským štátom čeliť tejto výzve. Naším mandátom je pracovať s inštitúciami na národnej úrovni a úrovni EÚ, umožňovať spoluprácu a poskytovať základňu dôkazov potrebnú pre účinné opatrenia.

Množstvo infekčných chorôb, ktoré môžu ohroziť zdravie ľudí v EÚ, je značné. Zdroje ECDC sú obmedzené, a preto je nutné voliť opatrenia s ohľadom na naše priority. Ktoré hlavné opatrenia môžeme prijať na úrovni EÚ, aby mali skutočne význam pre ochranu zdravia ľudí? Ktorých chorôb sa máme najviac obávať?

V roku 2007 schválila naša správna rada *Strategický viacročný program ECDC*, v ktorom sa pokúsila na tieto otázky odpovedať. Program vychádza z analýzy kľúčových hrozieb infekčných chorôb, ktorým Európa čelí a identifikuje oblasti, kde by ECDC mohlo poskytnúť skutočnú pridanú hodnotu k existujúcim aktivitám na národnej úrovni i na úrovni EÚ. Tento program poskytuje cestovnú mapu pre našu prácu do roku 2013.

V dokumente *Ochrana zdravia v Európe: Naša vízia do budúcnosti* sú spôsobom zrozumiteľným širokej verejnosti zhrnuté hlavné body *Strategického viacročného programu ECDC na roky 2007 – 2013*. Dúfame, že bude pre vás zaujímavý a poučný.

Zsuzsanna Jakab
riaditeľka ECDC

Tomtebodan – ústredie ECDC

Úvod

Európske centrum prevencie a boja proti infekčným chorobám (ECDC) bolo založené v roku 2005 na ochranu zdravia občanov Európskej únie pred infekčnými chorobami. Slúži ako informačné, vedomostné a pracovné stredisko podpory a posilňovania všetkých inštitúcií a krajín EÚ v ich práci na skúmaní, prevencii a v boji proti infekčným chorobám.

ECDC si na tento účel osvojilo pružný prístup založený na cieľoch pre obdobie rokov 2007 – 2013. Tento prístup je načrtnutý v tomto dokumente a umožňuje, aby sa ECDC efektívne sústredilo na svoje aktivity a meralo ich účinnosť. Umožňuje tiež, aby ECDC prispôbovalo svoju prácu novým vznikajúcim výzvam a zohľadňovalo nové vedecké poznatky a metódy.

ECDC venuje pozornosť potenciálne nebezpečnému vývoju infekčných chorôb na celom svete a využíva všetky zdroje, ktoré sú na to potrebné. ECDC ako nová agentúra však predtým, ako rutinne preberie aktívnejšiu úlohu mimo EÚ na globálnej úrovni, pracuje na

budovaní svojich vlastných funkcií a aktivít v rámci EÚ. Z tohto dôvodu sa práca ECDC do roku 2010 sústreďí na 27 krajín EÚ a na tri ďalšie krajiny Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP).¹

ECDC posilňuje svoje partnerstvo so všetkými členskými štátmi EÚ a krajinami EHP nadväzovaním formálnych a neformálnych vzťahov s inými agentúrami, napr. Svetovou zdravotníckou organizáciou. Partnerom to umožňuje výmenu poznatkov, skúseností a vedeckých informácií.

V tomto dokumente sú zhrnuté hlavné prvky dlhodobého strategického programu ECDC na roky 2007 – 2013. V prvom rade sa v ňom uvádza prehľad minulých a súčasných hrozieb infekčných chorôb v Európe. Po druhé, sú v ňom uvedené faktory (nazývané „determinanty“), ktoré určujú zraniteľnosť občanov EÚ voči infekčným chorobám. Po tretie, uvádza sa v ňom sedem prioritných oblastí práce (ciele) ECDC a kroky, ktoré ECDC plánuje prijať na splnenie týchto cieľov.²

1. Island, Lichtenštajnsko a Nórsko

2. ECDC uverejnilo svoj prvý strategický viacročný program na roky 2007 – 2013 v roku 2007. Úplné znenie dokumentu je k dispozícii na www.ecdc.europa.eu

Hrozby infekčných chorôb

Počas celej histórie mali infekčné choroby ohromný vplyv na zdravie ľudí. Napríklad čierna smrť v roku 1348 zapríčinila smrť až 50 miliónov ľudí v Európe, čo bolo v tom čase 30 % až 60 % celej populácie Európy.

V 20. storočí nastalo významné zlepšenie v liečení a prevencii infekčných chorôb, napríklad antibiotikami a vakcínami. Vďaka kvalitnejším očkovacím látkam došlo k značnému zníženiu alebo vymiznutiu niektorých chorôb (napr. detské infekcie, detská obrna, kiahne). Vývoj verejnej a osobnej hygieny v krajinách EÚ a EHP spôsobil, že choroby ako cholera, týfus a infekcie súvisiace s pôrodom sa stali minulosťou.

Tieto výhody však nie sú rovnomerne rozšírené vo všetkých krajinách a v rôznych krajinách ešte stále existujú niektoré skupiny ľudí, ktoré tieto výdobytky nevyužívajú. A nové hrozby sa stále objavujú. Zmena životného štýlu (napr. vyššia miera cestovania po svete, hromadné stravovanie, celosvetový potravinový trh, nadmerné užívanie antibiotík, zmena sexuálneho správania) a environmentálne zmeny ohrozujú mnohé zlepšenia v oblasti zdravia, ktoré sa doposiaľ dosiahli.

Faktory ovplyvňujúce riziko infekčných chorôb v dnešnej EÚ

Determinanty

Existuje široké spektrum infekčných chorôb, ktoré ohrozujú občanov EÚ.³ Riziko ochorenia na tieto choroby ovplyvňuje celý rad faktorov, ktoré sa nazývajú „determinanty“. Niektoré determinanty infekčných chorôb sú uvedené v tabuľke.

Pochopenie determinánt choroby je nevyhnutné pre určenie najlepšej spôsoby prevencie a boja proti nej.

Koordinácia

V EÚ existuje mnoho rôznych inštitúcií a krajín, ktoré je potrebné zapojiť do boja proti infekčným chorobám. Každý členský štát má svoje vlastné zdravotníctvo a každé z nich je inak organizované. Jednou z najväčších výziev pre ECDC je umožnenie spolupráce všetkých inštitúcií EÚ a členských štátov. To isté platí pre rôzne organizácie a sektory verejných služieb: napríklad výskyt

vtácej chrípky poukázal na potrebu spolupráce medzi organizáciami v oblasti poľnohospodárstva, zdravotníctva, voľne žijúcich zvierat a potravinovej bezpečnosti.

Prevencia

Ďalšia výzva spočíva v tom, že pri zmenšení hrozby niektorých chorôb sa ľudia domnievajú, že nie je potrebné vykonávať prevenciu. Došlo k tomu napríklad pri niektorých detských infekčných chorobách ako osýpky a mumps. Choroby sa vrátia, ak sa viac ľudí rozhodne nezaočkovať svoje deti proti týmto chorobám. Mnohé choroby, pri ktorých hrozí opätovný výskyt, predstavujú pre deti a mladých dospelých najväčšie nebezpečenstvo.

Nové objavy

Nové lekárske poznatky ukázali, že niektoré zdravotné ťažkosti (napr. rakovina, vredy) súvisia s infekčnými

Niektoré determinanty infekčných chorôb v Európe

Meniaca sa populácia: narastá podiel starších ľudí, ktorí nemusia mať veľmi dobrú odolnosť voči chorobám, dochádza k významnej migrácii a cestuje sa do zahraničia, čo umožňuje rozširovanie infekčných chorôb. Väčšia urbanizácia povedie k vytváraniu chudobnejších oblastí v rámci miest, k preľudňovaniu a vyššiemu riziku infekčných chorôb.

Sociálne podmienky: určité choroby ohrozujú vo väčšej miere chudobných, nezamestnaných a osoby s nevhodným bývaním. Sociálna nerovnosť sa v budúcnosti môže zvýšiť, čo by mohlo znamenať, že niektoré infekčné choroby budú ohrozovať viac skupín.

Spôsob života: vyššia miera cestovného ruchu a služobných ciest zvyšuje riziko dovlečenia chorôb; „rizikový sex“ je hlavným rizikovým faktorom pohlavne prenáša-

ných infekcií a HIV, ktorých počet v niektorých častiach Európy rýchlo narastá; zneužívanie drog je hlavným rizikovým faktorom žltáčky, HIV, pohlavne prenášaných infekcií a otravy krvi a zmeny v správaní spotrebiteľov vedú k zvýšenému počtu nákaz z potravín.

Fyzikálne prostredie, technológie a obchod: environmentálne, ekologické a klimatické zmeny (ktoré môžu ovplyvniť niektoré infekčné choroby) sa globálnym otepľovaním budú urýchľovať; technologické zlepšenia vedú k zníženiu výskytu niektorých chorôb (napr. cholera), vedú však k zvýšeniu výskytu iných (napr. legionárska choroba); moderné metódy výroby potravín a globálny trh s potravinami môže viesť k veľkému výskytu nákaz z potravín, proti ktorým sa ťažko bojuje, pretože potraviny sa prepravujú po celom svete a niekedy sa dlhodobo skladujú.

chorobami. Napríklad v súčasnosti sa predpokladá, že až 20 – 25 % všetkých rakovinových ochorení môže mať infekčný pôvod. Znamená to, že bude potrebná užšia spolupráca medzi odborníkmi z rôznych disciplín v oblasti zdravotníctva.

Ekonomika

Infekčné choroby majú obrovský ekonomický vplyv na krajiny EÚ. Aj keď sa nevykonali žiadne štúdie o celkových nákladoch v súvislosti s infekčnými chorobami pre EÚ ako celok, existujú štúdie o jednotlivých krajinách. Napríklad v Anglicku vydá národný zdravotný systém

Spojeného kráľovstva na liečenie infekčných chorôb okolo 6 miliárd libier za rok; vypuknutie choroby SARS v roku 2003 mohli stať Čínu a Kanadu okolo 1 % ich hrubého národného produktu; náklady na BSE v Spojenom kráľovstve v roku 1995 boli takmer 6 miliárd EUR. Aj keď je potrebné získať viac dôkazov o ekonomických vplyvoch infekčných chorôb, je zrejmé, že sú obrovské.

Stretnutie vedenia organizácie v ECDC

Ciele a opatrenia – Strategický plán ECDC na roky 2007 – 2013⁴

Dlhodobý strategický plán ECDC bol vypracovaný s dôrazom na všetky jeho činnosti. Všetky ročné pracovné plány sú založené na dlhodobých cieľoch každého roka a sú s nimi spojené. Obsah plánu bol zostavený s ohľadom na finančné prostriedky, ktoré podľa predpokladov má mať ECDC k dispozícii. Plán je rozdelený do dvoch období:

V prvom období, v rokoch 2007 – 2009, sa ECDC zameriava na vybudovanie svojich vlastných základných funkcií a aktivít a na vytvorenie pevných vzťahov s EÚ a členskými štátmi a ďalšími partnermi (napr. WHO). Pracuje na rozvoji funkcií verejného zdravotníctva v rámci EÚ a členských štátov (napr. surveillance, odborná príprava zdravotníckych pracovníkov, poznatky o prevencii a boji proti infekčným chorobám). ECDC pracuje aj na rozvoji

základných „nástrojov“ pre vedeckú prácu, napr. databázy, siete a vedecké metódy. K prioritným chorobám v tomto pracovnom období patria chrípka, HIV a AIDS, tuberkulóza, choroby preventabilné očkovaním (predovšetkým osýpky a iné podobné „detské choroby“⁵), a nemocničné nákazy.

V druhom období, v rokoch 2010 – 2013, ECDC rozšíri svoje zameranie na boj s konkrétnymi chorobami. K tomu bude patriť vybudovanie databázy dôkazov o najúčinnnejších spôsoboch prevencie a boja proti určitým chorobám; bližší pohľad na ich „determinanty“ a pokus o vypracovanie prognóz ich prípadných vplyvov (súčasných a budúcich). V tomto druhom období môže vzniknúť potreba upraviť priority, ak táto potreba vyplýne zo skúseností ECDC z prvého obdobia.

Experti ECDC pracujúci v teréne

„Cielový“ prístup ECDC

Práca v strategickom viacročnom programe je rozdelená do siedmich cieľových oblastí. Každý cieľ má tiež niekoľko opatrení, ktoré sa s ním súvisia a ktoré ECDC plánuje vykonať na dosiahnutie cieľa.

ECDC si tento prístup s využitím pružných cieľov s konkrétnymi výsledkami zvolilo z niekoľkých dôvodov.

Stanovenie cieľov:

- Umožňuje ľahšie pochopiť, čo sa ECDC snaží dosiahnuť a ako to plánuje docieľiť.
- Umožňuje meranie výsledkov, aby bolo viditeľné, či sa cieľ dosiahol alebo nedosiahol.
- Poskytuje ECDC a ľuďom, ktorí s ním spolupracujú, jasný plán podrobne popisujúci, čo je potrebné dosiahnuť.

- Núti ľudí zodpovedných za ich splnenie, aby uvažovali o rôznych spôsoboch ako dospieť k výsledkom.
- Zlepšuje vedecké myslenie podnecovaním ľudí, aby sa museli zamýšľať nad tým, kde sme teraz, čo chceme dosiahnuť a ako sa tam môžeme dostať.
- Je možné prispôbovať na základe vývoja práce a pokroku vo vedeckých dôkazoch a poznatkoch.

Ciele a aktivity sú uvedené na internetovej stránke ECDC len v angličtine. Nasleduje krátky prehľad každého cieľa a dôvody jeho výberu. Tento prehľad sa zaoberá aj niektorými významnejšími krokmi, ktoré ECDC prijme na dosiahnutie cieľa.

Cieľové oblasti sú rozdelené do troch skupín odrážajúcich hlavnú prácu ECDC, ktorá sa spája s budovaním poznatkov, posilňovaním funkcií verejného zdravotníctva a rozvojom partnerských vzťahov.

Skupina 1

Budovanie poznatkov

Táto skupina má jediný cieľ.

Prvý cieľ sa zameriava na rozširovanie poznatkov s cieľom prevencie a boja proti viac ako 55 infekčným chorobám (viď Tabuľka 2), ktoré ECDC aktívne monitoruje. Tieto choroby sú rozdelené do skupín podľa determinantov choroby. Tieto skupiny v súčasnosti obsahujú:

- sexuálne prenášané infekcie vrátane HIV/AIDS a vírusy prenášané krvou (napr. žltáčka),
- akútne infekcie dýchacích ciest,
- choroby a zoonózy prenášané potravou a vodou,
- nové a vektorom prenášané ochorenia,
- choroby preventabilné očkovaním,
- infekcie spojené so zdravotnou starostlivosťou a rezistencia voči antibiotikám.

Tento cieľ identifikuje štyri oblasti opatrení a stanovuje, že do roku 2013 ECDC značne rozšíri vedecké poznatky v každej oblasti.

Prvá oblasť opatrení sa zameriava na rozširovanie poznatkov týkajúcich sa zdravotných, ekonomických a sociálnych vplyvov týchto jednotlivých infekčných chorôb na ľudí a sociálne skupiny. Najväčšie nedostatky sa vyskytujú v spoľahlivosti a úplnosti aktuálnych údajov v tejto oblasti. Tieto nedostatky je potrebné riešiť, aby sa mohli naplánovať opatrenia a určiť ich priority. Vie sa napríklad veľmi málo o ekonomickom vplyve infekčných chorôb a o ich meniacich sa vplyvoch v rôznych geografických oblastiach a skupinách obyvateľstva.

Druhá oblasť sa vzťahuje na vedecké pochopenie „determinantov“ jednotlivých chorôb. Sú to mnohé faktory, ktoré vplývajú na výskyt a šírenie rôznych chorôb a na ich infekčnosť (t. j. determinanty). K biologickým faktorom patrí pôvodca ochorenia, rezistencia voči antibiotikám, genetika, vek, cesta šírenia (vzduch, potrava, voda, hmyz atď.). Na tieto faktory zase vyplývajú ďalšie sociálne, ekonomické a environmentálne faktory, napr. kvalita bývania, voda, ovzdušie, potrava, cestovanie, prístup k službám zdravotnej starostlivosti a globálna zmena klímy a životného prostredia. Je potrebné získať ďalšie poznatky o tom, ktoré z týchto determinantov sú najdôležitejšie a ako navzájom pôsobia. Tieto poznatky pomôžu pri hľadaní najlepších spôsobov na zníženie vplyvov každého determinantu.

Tretia oblasť sa vzťahuje na vedecké dôkazy pre najlepšie metódy prevencie a boja proti jednotlivým infekčným chorobám. Existuje množstvo metód prevencie a kontroly, niektoré z nich však fungujú lepšie ako iné, prípadne poskytujú vyššiu hodnotu za vynaložené peniaze. Je potrebné vykonať štúdie, aby sa zistilo, ktoré metódy fungujú a prečo a aké náklady vyžadujú. Veľmi potrebné je hľadať ďalšie kvalitnejšie metódy prevencie a boja.

Štvrtá oblasť sa týka pomoci členským štátom v ich boji proti infekčným chorobám. ECDC poskytuje pomoc tým, že umožňuje krajinám výmenu vedeckých poznatkov a skúseností. ECDC vyhotoví aj súbor štandardov, ktoré členské štáty môžu používať na zlepšenie kvality svojej práce v oblasti infekčných chorôb. ECDC uľahčuje koordináciu medzi členskými štátmi a inštitúciami EÚ.

Očkovanie proti sezónnej chrípke

Choroby, ktorými sa ECDC zaoberá z vedeckého hľadiska

Infekcie dýchacích ciest

Chrípka, tuberkulóza, legionelóza

Sexuálne prenášané infekcie a vírusy prenášané krvou

Choroby vyvolané chlamýdiami, gonokokové infekcie, vírusová hepatitída typu B, vírusová hepatitída typu C, HIV a syfilis

Choroby prenášané potravou a vodou a zoonózy

Kampylobakterióza, kryptosporidióza, nákaza vyvolaná enterohemoragickou E.coli (EHEC), nákaza vyvolaná norovírusom, salmonelóza, vírusová hepatitída typu A a E, listerióza, botulizmus, brucelóza, Creutzfeldtova-Jakobova choroba a iné prenosné spongiformné encefalopatie (TSE), šigelóza, toxoplazmóza, trichinelóza a yersinióza, antrax, cholera, tularémia, echinokokóza, giardióza, leptospiróza

Nové a vektorom prenášané ochorenia

Malária, Q horúčka, chikungunya, hanta, dengue a žltá zimnica, západonílska horúčka, borelióza, kliešťová encefalitída (TBE), mor, ťažký akútny respiračný syndróm (SARS), pravé kiahne, vírusové hemoragické horúčky, nové/iné choroby neznámeho pôvodu

Choroby preventabilné očkovaním

Haemophilus influenzae typu B, osýpky, meningokokové infekcie, mumps, čierny kašeľ, ružienka, pneumokokové infekcie (invázne), záškrt, tetanus, poliomyelitída, besnota, rotavírusové infekcie, ovčie kiahne, HPV

Infekcie spojené so zdravotnou starostlivosťou a rezistencia voči antibiotikám

Nozokomiálne nákazy, patogény rezistentné voči antibiotikám

Skupina 2

Posilňovanie funkcií verejného zdravotníctva

Ciele druhej skupiny sú zamerané na vybudovanie funkcií verejného zdravotníctva — v prípade potreby vytvorenie nových funkcií a pracovných postupov, spájanie existujúcich funkcií a inštitúcií, zriaďovanie sietí. V prvom období programu bude mať táto práca prednosť, pretože funkčné verejné zdravotníctvo je nevyhnutné pre ďalšie opatrenia. Dobre fungujúce služby a funkcie verejného zdravotníctva sú nevyhnutné napríklad pre úspech práce stanovenej v prvom ciele, ktorý sa zaoberá jednotlivými infekčnými chorobami.

V tejto skupine existuje šesť cieľov, ktoré sa týkajú surveillance, vedeckej podpory, pripravenosti na výskyt infekčných chorôb a komunikácie týkajúcej sa infekčných chorôb.

Druhý cieľ rieši surveillance — je to proces sledovania infekčnej choroby v rámci Európy a celého sveta, ktorý umožňuje inštitúciám EÚ a členským štátom prijať účinné opatrenia na ochranu svojich občanov. Sleduje zmenu charakteru choroby, výskyt choroby, zmeny existujúcich chorôb a pod.

V súčasnosti existuje mnoho inštitúcií a krajín, ktoré sa zaoberajú surveillance v rámci Európy. Každá z nich si vypracovala vlastný spôsob práce a rozličnými spôsobmi zhromažďuje rôzne informácie (údaje). Nie všetky zhromaždené údaje majú rovnakú kvalitu. Sťažuje to sústreďenie všetkých údajov s cieľom získať jeden celkový obraz toho, čo sa deje. ECDC preberá zodpovednosť za celkový dohľad EÚ nad infekčnými chorobami v budúcich rokoch. Cieľom je zabezpečiť, aby sa všetky jednotlivé siete, databázy, spôsoby práce atď. dali zorganizovať

a koordinovať tak, aby bolo možné získať správne a užitočné údaje. ECDC koordinuje spolu s Európskou komisiou postup zameraný na určenie poradia dôležitosti chorôb, jeho sledovanie a zabezpečenie jeho pravidelnej kontroly. Osobitná pozornosť sa venuje tomu, aby sa zabezpečilo, že sa nezanedbá včasný systém varovania pred epidémiou alebo novou chorobou (alebo hlásenie zmien správania choroby). Napokon ECDC zabezpečuje, aby osoby a inštitúcie, ktoré to potrebujú, mali k dispozícii v správny čas dostatok informácií s dostačujúcou mierou podrobností.

Tretí cieľ sa týka vedy a prognóz, očakávania budúcich hrozieb infekčných chorôb a pod. Aj keď veľká časť vedeckého výskumu a inej práce prebieha v EÚ, podieľajú sa na nich rôzne inštitúcie a členské štáty. ECDC každému umožňuje výmenu a koordináciu práce a informácií. Množstvo práce sa vykonáva v laboratóriách, kde sa hľadajú príčiny infekčných chorôb, spôsoby ich šírenia, spôsoby ich liečenia a pod. ECDC sa zameriava na väčšiu podporu výskumnej práce mimo laboratórií s cieľom nájsť najlepšie spôsoby prevencie a boja proti infekčným chorobám. Aj výsledky tejto práce sa musia sprístupniť všetkým členským štátom a inštitúciám EÚ, ktoré ich potrebujú. Aby sa to umožnilo, ECDC pracuje na zlepšovaní vedeckých výskumných metód a dôkazoch a poskytuje väčšiu podporu laboratóriám verejného zdravotníctva v rámci Európy. ECDC slúži ako centrum vedeckých poznatkov, výskumu a poradenstva. Pripravuje tiež štúdie v oblastiach, kde sú potrebné ďalšie informácie a vydáva usmernenia pre vedecký výskum.

Rodina s dieťaťom po očkovaní v pediatričkom očkovacom centre, Štokholm, Švédsko, 2008

Štvrtý cieľ sa týka ohrozenia infekčnými chorobami – ich odhaľovania, prípravy na prípadný výskyt infekčných chorôb a ochrany občanov EÚ pred nimi. Týka sa vyšetrovania a boja proti epidémiám infekčných chorôb, ktoré môžu ovplyvniť viacero krajiny EÚ. Osobitná pozornosť sa venuje odhaľovaniu a overovaniu signálov včasného varovania z ktoréhokolvek miesta vo svete, ktoré by mohli značiť začiatok novej epidémie infekčnej choroby podobnej SARS v roku 2003 alebo nového chrípkového vírusu, ktorý by mohol vyvolať pandémiu.

Do boja proti infekčným chorobám sa zapája množstvo rôznych inštitúcií EÚ a inštitúcií verejného zdravotníctva členských štátov a všetky uplatňujú rôzne spôsoby práce. ECDC prispieva ku koordinácii všetkých týchto jednotlivých inštitúcií, aby sa zisťovanie a reakcie v súvislosti s výskytom infekčných chorôb vykonávali systematickejšie a účinnejšie. Prijímajú sa nové metódy vzdelávania o epidémiách chorôb, napr. cez internet a prostredníctvom moderných informačných technológií. ECDC zriadila účinný systém včasného varovania a podporuje inštitúcie EÚ a členské štáty pri zisťovaní výskytu choroby.

ECDC ponúka členským štátom a inštitúciám EÚ poradenstvo a pomoc pri riešení každej epidémie infekčného

ochorenia a pri príprave plánov pre prípadný budúci výskyt. Mobilizuje tímy expertov, ktorí sa vysielajú do terénu, aby podporili vyšetrovanie a opatrenia nielen v EÚ, ale na požiadanie aj na medzinárodnej úrovni.

Piaty cieľ sa týka vzdelávania. Členské štáty majú rôznu históriu a rôzne prístupy k riešeniu prevencie a boja proti infekčným chorobám a ich epidémiám. Nové hrozby infekčných chorôb však poukázali na potrebu koordinovanejších opatrení. Vzdelávanie ponúka príležitosť na výmenu skúseností a ľuďom z rôznych inštitúcií a verejnej správy poskytuje príležitosť na vzájomné rozhovory a informácie o tom, kto zohráva akú úlohu v boji proti infekčným chorobám.

ECDC koordinuje Európsky program školenia v oblasti intervenčnej epidemiológie (EPIET). V súčasnosti sa 16 až 20 stážistov prihlási každý rok do dvojročného programu a vysielajú sa do národnej verejnozdravotníckej inštitúcie pre surveillance v inom členskom štáte. Počas svojho dvojročného pobytu ich riadi hlavný epidemiológ, pričom vykonávajú terénnu epidemiológiu v reálnych situáciách a takto získavajú cenné skúsenosti.

ECDC prispieva okrem toho k rozvoju krátkych vzdelávacích programov na pomoc krajinám EÚ na posilňovanie ich kapacity ľudských zdrojov. Patrí k tomu vzájomné spájanie vzdelávacích inštitúcií.

Informačný stánok ECDC

Šiesty cieľ sa týka komunikácie o infekčných chorobách.

Tento cieľ stanovuje, že do roku 2013 by ECDC malo byť hlavným zdrojom informácií o infekčných chorobách na európskej úrovni. ECDC by malo tiež poskytovať podporu pre národné komunikačné aktivity v oblasti zdravia a malo by sa stať strediskom pre poznatky v oblasti správnej praxe v krízovej komunikácii.

Informácie sú určené dvom hlavným cieľovým skupinám ECDC: odborníkom v oblasti verejného zdravotníctva (vrátane odborníkov v národných orgánoch a v širšej sfére verejného zdravotníctva) a širokej verejnosti (s médiami, ktoré vystupujú ako jeden z hlavných kanálov informácií pre verejnosť). ECDC poskytne každej zo svojich cieľových skupín odlišné informácie s použitím najvhodnejších komunikačných metód a kanálov, ktoré má k dispozícii.

Odborníkom v oblasti verejného zdravotníctva poskytuje ECDC informácie prostredníctvom významných vedeckých stretnutí a konferencií. Prostredníctvom internetu uverejňuje vedecké informácie o infekčných chorobách. Patria k tomu údaje o výskyte infekčných chorôb, tematické letáky, hodnotenia rizík, správy o epidémii ochorenia a správy o otázkach týkajúcich sa prevencie a boja

proti ochoreniu. ECDC koná ako ústredný zdroj vedeckých informácií a poznatkov o infekčných chorobách. Pre účinnejšiu výmenu poznatkov ECDC spolupracuje s národnými internetovými stránkami a stránkami EÚ. Cieľom ECDC je uľahčiť odborníkom v oblasti verejného zdravotníctva získavanie informácií o všetkých aspektoch infekčnej choroby, ktoré potrebujú.

ECDC uznáva, že široká verejnosť a médiá potrebujú mať spoľahlivé a presné informácie. V prípade vypuknutia choroby bude potrebné, aby sa tieto informácie urýchlene dostali k verejnosti a médiám. Zdravotnícke orgány sa musia voči týmto cieľovým skupinám správať otvorene a čestne, aby získali ich dôveru.

ECDC môže podporiť komunikačné aktivity členských štátov v oblasti zdravia poskytovaním špecializovaného vzdelávania o témach, ako napríklad komunikácia počas mimoriadnych situácií týkajúcich sa zdravia. ECDC môže pripraviť súbory nástrojov na pomoc členským štátom pri komunikácii o konkrétnych témach a dokonca môže podporiť spoločné kampane. ECDC pomáha členským štátom pri výmene informácií s orgánmi na úrovni EÚ a medzi nimi a v prípade potreby podporuje rozvoj spoločných mediálnych spojení. Spája aj národných úradníkov, novinárov a vydavateľov, aby si mohli vymieňať skúsenosti a poznatky.

Skupina 3

Rozvoj a udržiavanie partnerstiev

Táto skupina zahŕňa len jeden **cieľ, siedmy cieľ spolupráce a budovania partnerstiev**. Mnohé „determinanty“ infekčných chorôb sa spájajú s inými sektormi, napr. bývanie, bezpečnosť potravín, poľnohospodárstvo alebo environmentálne agentúry. Každý musí spolupracovať v boji proti hrozbám, ktoré predstavujú infekčné choroby. Nikto to nedokáže urobiť sám. Aj keď krajiny môžu mať svoje vlastné problémy, vyskytnú sa krajiny s podobnými problémami, ktoré si môžu vymieňať poznatky a skúsenosti. Keď sa ECDC začne zaoberať infekčnými chorobami z celosvetového hľadiska, bude musieť spolupracovať so širším okruhom inštitúcií, ktoré pracujú aj na celosvetovej úrovni.

Partneri ECDC

Záver

S nárastom hrozieb infekčných chorôb sa predpokladá, že tento strategický viacročný program pomôže ECDC viesť EÚ a členské štáty v ich práci na ochrane zdravia ich občanov. Program je dostatočne pružný, aby mohol zvládnuť výzvy, ktoré sa môžu v budúcnosti vyskytnúť. Ciele umožňujú monitorovanie pokroku a úspechov ECDC a tiež zabezpečujú, aby sa urobilo všetko, čo sa má urobiť. Veríme, že tento program poskytne inšpiráciu a pozitívny návod pre zamestnancov a partnerov ECDC v boji proti infekčným chorobám.

Ako je možné získať publikácie EÚ?

Publikácie na predaj:

- prostredníctvom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- u vášho kníhkupca s uvedením názvu, vydavateľstva a/alebo čísla ISBN;
- priamo prostredníctvom jedného z našich obchodných zástupcov. Kontaktné údaje na týchto obchodných zástupcov je možné získať na webovej stránke <http://bookshop.europa.eu> alebo zaslaním faxu na +352 2929-42758.

Bezplatné publikácie:

- prostredníctvom EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- na zastúpeniach alebo delegáciách Európskej komisie. Kontaktné údaje na tieto zastúpenia alebo delegácie EK je možné získať na webovej stránke <http://ec.europa.eu/> alebo zaslaním faxu na +352 2929-42758.

■ Úrad pre publikácie

TQ-81-08-456-SK-C

Kontakt na ECDC

Adresa centra: Tomtebodavägen 11 A
17183 Štokholm, Švédsko
Telefón: +46 8 5860 1000
Fax: +46 8 5860 1001
Webová stránka: <http://www.ecdc.europa.eu>
E-mail: info@ecdc.europa.eu

Poštová adresa:
ECDC – European Centre for
Disease Prevention and Control
171 83 Štokholm, Švédsko

Táto publikácia je dostupná v nasledovných jazykoch:

angličtina, čeština, dánčina, estónčina, fínčina,
francúzština, gréčtina, holandčina, írčina, islandčina,
litovčina, lotyština, maďarčina, maltčina, nemčina, nórčina,
poľština, portugálčina, slovenčina, slovinčina, španielčina,
švédčina, taliančina